

ביאורים

ישנם שני דימויים שאנו מדמים באדם כדי להבין מה יחסו של הקב"ה לארץ. הדימוי הראשון הוא באדם עצמו. באדם ישנם כל חלקי המציאות, והנשמה האלוהית שבו היא זו אשר נותנת חיים לכולם. הדימוי השני הוא היחס שבין האדם לעולם. בעולם מסתובבים הבריאות השונות של הקב"ה אשר האדם הוא זה שרודה בהם ומושל בכולם. לאור זאת, הדימוי הכי עליון שאנו יכולים לדמות את הקב"ה כדי להבין מה יחסו לעולם, הוא דימוי של מלך המושל ברבים מבני האדם. זהו המשל הכי מדויק שדרכו אפשר להבין שבאופן דומה לו הקב"ה מנהיג את העולם, מדריך אותו ומוליך אותו לתפקידו (מלך מלשון מוליך). החבר רומז כאן למלך שדווקא מתוך חייו שלו, הוא יכול להבין באופן הכי מדויק את הנהגתו של הקב"ה בעולם.

מי שהתרגל רק להשתמש בשכלו, ולא חווה התגלות אלוהית, המראה לו שהקב"ה הוא הנשמה של העולם, מתקשה להבין זאת. הפילוסופים אשר השתמשו רק בשכלם כדי לבחון את המציאות התקשו להבין שיש נוכחות אלוהית ממשית אשר מחיה את העולם. הם לא הכחישו את עצם מציאות האלוה אלא את הקשר המחיה שלו לעולם. ריה"ל לא בא אליהם בטענות. לנו יש ודאות הרבה יותר גדולה. הנביא אשר חווה התגלות אלוהית, אשר חש שהקב"ה מדבר אליו ומדריכו, אינו מסופק בדבר. הוא ראה מראות ומשלים אשר אין לו ספק שמדמים את מציאות ה' ואת השגחתו בעולם. לא מדובר בנביא אחד אלא ברבבות נביאים וכן בדורות רבים שהעידו על כך, ולכן דבר זה הוא ודאי, והוא אמת מוצקה שאינה ניתנת לעוררין.

ריה"ל חותם את סוגית השם 'אדוני' ואומר שזהו פירושו של שם זה. כאשר אנו רואים התגלות אלוהית, כאשר אנו פוגשים את ריבונו של עולם דרך משלים ותופעות שונות, אנו קוראים לאותה תופעה או משל 'אדוני', ומכוונים למי שעומד מאחורי המשל, שהוא הקב"ה בעצמו.

הרחבות

הקב"ה וישראל דנים את אומות העולם

בַּעַת שֶׁהוּא מַעֲבִיר וּמְמַנֶּה וְדָן אֶת הַמַּמְלָכוֹת "עַד דִּי כְרִסוֹן רְמִי...". מקור לדברים אלו מצינו בדברי המדרש: "אימתי נעשה הקדוש ברוך הוא גבוה בעולמו כשיעשה משפט בעכו"ם שנאמר (ישעיהו ג) נצב לריב ה' ועומד לדין עמים וכן הוא אומר (דניאל ז) חזה היות עד די כרסון רמיו (בלשון רבים), מהו כרסון וכי כסאות הרבה הן והא כתיב (ישעיהו ו) ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא וכתוב (משלי כ) מלך יושב על כסא דין, ומהו כרסון, ר"י הגלילי ור"ע חד אמר כרסון זה הכסא ואפופרין שלו וחד אמר אלו כסאות העכו"ם שעתיד להפכן... ורבנן אמרי מהו כרסון לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא יושב והמלכים נותנין כסאות לגדולי ישראל והן יושבין והקב"ה יושב עם הזקנים כאב בית דין ודין העכו"ם שנאמר (ישעיהו ג) ה' במשפט יבא עם זקני עמו, על זקני עמו אינו אומר כאן אלא עם זקני עמו ושריו מלמד שהקב"ה יושב עם הזקנים ושרי ישראל ודן העכו"ם, ומי הן אלו כסאות בית דוד וזקני ישראל שנאמר (תהלים קכב) כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד..." [מדרש תנחומא, קדושים, א], (ועיין שם בהמשך ובגמרא חגיגה יד. הסברים נוספים לפסוק זה).

שאלות לדין

מהי מרכבה? מדוע היא מסמלת כל כך הרבה?

"והודו להם החכמים אשר השיגום". האם יש דרך מומלצת ללמוד היום תנ"ך? מהי?

וּלְפִי שְׁנֵי הַדְּמוּיִים לֹא יִתְכַן שְׂיִהְיֶה מְשָׁלוֹ אֶצֶל הַדְּמִיּוֹן אֲלֵא צוּרַת הַמְּרוֹמָם שֶׁבִּבְנֵי אֶדָם, הַמְּשַׁל לַמֶּלֶךְ שֶׁמְּמַנֶּה יוֹצֵאִים הַסֵּדֶר וְהַמְּעַלָּה לְשֶׁאֶר בְּנֵי הָאֶדָם בְּמִדְרָגוֹת, כְּמוֹ שֶׁמֵּאֲתוֹ יִתְעַלֶּה דְרוֹג הָעוֹלָם וְסִדְרוֹ, וְיִרְאֶה בַּעַת שֶׁהוּא מַעֲבִיר וּמְמַנֶּה וְדָן אֶת הַמַּמְלָכוֹת "עַד דִּי כְרִסוֹן רְמִי וְעֵתִיק יוֹמִין יִתְב", וּבַעַת כְּעֵסוֹ וְעֵמְדוֹ לְהַסְתַּלֵּק - "יִשָּׁב עַל כְּסֵא רָם וְנִשְׂא" ו"שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ", וּבַעַת הַסְתַּלְקוֹתוֹ - הַמְּרַכְבָּה אֲשֶׁר רָאָה יַחְזִקְאֵל, וְהַשִּׁיג כֹּל זֶה בְּדְמִיּוֹן מַחוּץ לְמִקוֹם הַנְּבוּאָה, שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהַגְּבִילוֹ "מִיָּם סוּף וְעַד יָם פְּלִשְׁתִּים", וְנִכְלָלוּ בּוֹ כְּגוֹן מְדַבֵּר סִינֵי וּפְאֶרְן וְשְׁעִיר וְגַם מִצְרַיִם, כִּי לְמִקוֹם הַהוּא סֶגְלָה, שֶׁפְּאֲשֶׁר יִזְדַּמֵּן לָהּ מִקְבֵּל עִם הַתְּנַאֲיִם הַתּוֹרִיִּים הַמְּצִיִּים, יִרְאוּ הַצּוּרוֹת הֵן בְּרֵאִית הָעֵינַן, בְּמִרְאֶה וְלֹא בְּחִידוֹת, כְּאֲשֶׁר רָאָה מֹשֶׁה הַמְּשַׁלֵּן וְסִדֵּר עֲבוּדָה וְאֶרֶץ כְּנָעַן לְחַלְקֶיהָ, וְיַעֲמֵד "וַיַּעֲבֵר ה' עַל פְּנֵיו" וְיַעֲמֵד אֲלֵיהֶוּ בְּאוֹתוֹ הַמִּקוֹם בְּעֵצְמוֹ.

וְאַלֶּה הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר לֹא יִשְׁגוּ בְּהַקְשָׁ, בְּטָלוּם פִּילוֹסוֹפִי יָנוּ, מִפְּנֵי שֶׁהַקְשָׁ מִרְחִיק מִה שֶׁלֹּא נִרְאָה כְּמוֹתוֹ, וְקִיָּמוֹ אוֹתָם הַנְּבִיאִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִכְלוּ לְהַכְחִישׁ מִה שֶׁרְאוּ בְּעֵינֵי הַרוּחַנִית אֲשֶׁר חוֹנְנֵה בָּהּ, וְהִי רְבִים, וּבְדוֹרוֹת מִתְחַלְפִּים, לֹא תִתְכַן אֶצֶלֶם הַהַסְפָּמָה, וְהוֹדוּ לָהֶם הַחֲכָמִים אֲשֶׁר הַשִּׁיגוּם, וְרָאוּ אוֹתָם בַּעַת נְבוּאָתָם. וְאֵלוּ הֵיוּ פִילוֹסוֹפִי יָנוּ רוֹאִים הַנְּבִיאִים בַּעַת נְבוּאָתָם וּמוֹפְתֵיהֶם, הֵיוּ מוֹדִים לָהֶם, וְהִי מְבַקְשִׁים אֶפְנֵי הַקְשָׁ אֵיךְ תִּהְיֶה זֹאת הַמְּעַלָּה לְאֶדָם. וְכִבֵּר עָשׂוּ זֹאת קֶצֶתָם, וְכֹל שֶׁכֵּן הַמִּתְחַלְפִּים מְאֻנְשֵׁי הַדְּתוֹת. וְאֵל כְּמוֹ זֶה יִהְיֶה הַרְמֵז בְּאֶדְנֵי בְּאֶלְף דְּלֶת נון יוד לְעַנְנֵן אֱלֹהֵי נְמִצָּא, כְּאֵלוֹ הוּא אוֹמֵר לוֹ: אֲדוֹנֵי.

הפילוסופים לא ראו נבואה והכחישו

שני הדימויים - מצד השכל ומצד הנבואה [הערת הרב שילת]. **עד די כרסון וכו'** - פסוק בדניאל שתרגמו: עד שכסאות הנוחן והקב"ה (עתיק יומין - מעל הזמן) יושב (למשפט). **להסתלק** - מלהשרות שכיתנו. **למקום הנבואה** - לארץ ישראל. **הגבילו** - את גבולות הארץ. **למקום ההוא** - ארץ ישראל. **מקבל** - אדם הראוי לנבואה. **המשכן** - קודם בנייתו, במראה נבואי. **באותו המקום** - הר סיני. **שלא נראה** - דבר שלא נראה בראייה טבעית. **מבקשים אופני היקש** - מחפשים הסבר שכלי למציאות הנבואה. **מאנשי הדתות** - נוצרים ומוסלמים המאמינים בנבואה. **ענין אלוהי נמצא** - מפגש עם מציאות אלוהית מוחשית (בדרך נס או במראה הנבואה).